СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 243. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 17-го жовтня 1940. No. 243. Jersey City, N. J., Thursday, October 17, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1916, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОЛІТИЧНІ ПРОМОВИ РУЗВЕЛТА

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заповів, що в днях 23 і 30 жовтня виголосить дві політичні промови, звязані з надходячими президентськими виборами. Водночас він плянує дальшу обїздку по ріжних стейтах, в цілі оглядання фабрик зброї. Він тепер начеркнув шлях через стейти — Масачусетс, Ню Джерзі і Пенсилвенію, вступаючи щераз до Ню Йорку, щоб взяти участь у формальнім розпочатті будови тунелю з Бетері Парку, Ню Йорк, до Бруклина. Президент їхатиме приблизно тими самими шляхами, якими їхав давно Вендел Вилкі.

РЕПУБЛИКАНСЬКІ ПОЯСНЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — Голова републиканського національного комітету, Мартин, заявив, що президент рішився на виголошення двох виборчих промов тому, бо залякався, що впливи Вилкого ростуть і замало тільки оглядати ріжні фабрики й уникати дискусій ріжних біжучих політичних питань. Треба говорити і про політику.

НУДСЕН ПРО ПОТРЕБУ ВИРІБНИХ МАШИН.

НЮ ЙОРК. — Перед зібранням американських промисловців виголосив промову член ради в справах збороння, Вилїем Нудсен і сказав, що найтяжчою проблємою в виробі воєнних машин є ріжне знаряддя та самі вирібні машини. Щоб пустити виріб літаків повзів, гармат, в повний рух треба наперед подбати про ті машини, на яких можна ці воєнні машини виробляти. Тут саме знаходяться труднощі. Американські промисловці мусять ті труднощі побороти, бо час дорогий, говорив Нудсен. З його промови заключають, що він апелював до вирібників авт, аби вони перестали приготовлятись до нового моделю авт на черговий рік, а свої зусилля присвятили до виробу на масову скалю воєнних машин.

ОБМЕЖЕННЯ ПРОДАЖІ ВОЄННИХ МАШИН.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт підписав розпорядок, на основі якого уряд зможе забрати для себе, за відповідною заплатою, всі ті воєнні машини, зокрема вирібні машини, які стоять на складах по фабриках, або є на викінченні, і мають бути післані до чужих країв. У відповіді на запити в тій справі президент Рузвелт сказав, що замовлення Советів на основі цього розпорядку не потерплять.

ОБМЕЖЕННЯ ПОДОРОЖЕЙ НА ДАЛЕКИЙ СХІД.

ВАШИНҐТОН. — Видавши заклик до всіх американців, живучих в краях, контрольованих японцями, щоб вертали до дому, департамент стейту тепер ще далі загострив цей розпорядок і не видає пашпортів тим американцям, які хотілиб поїхати в загрожені краї на Далекому Сході. Їхати туди зможуть лиш ті особи, що викажуться дійсно пекучими причинами.

ВИЛКІ ПРОТИ „ПЯТОЇ КОЛЮМНИ".

БОФАЛО. — На запит, чи Вилкі, коли стане президентом, толеруватиме на високих урядах комуністів, Вилкі відповів з натиском, що ні. Він не буде толерувати на державних становищах таких людей, що служать чужим інтересам і звязані льояльністю до Москви, Берліну чи Риму.

ЗРІСТ „АСОШІЕЙТЕД ПРЕСИ".

НЮ ЙОРК. — Вийшла книжка, яка точно описує зріст новинкарської компанії „Асошіейтед Прес" за 92 роки свого існування. Зпочатку ця компанія була дуже маленька. Створили її представники 20 часописів, щоб у той спосіб діставати лекшим коштом новинки зо світу. Тепер ця компанія має 7,200 кореспондентів, обслугує 1,400 часописів та витрачує на своє удержання 11,000,000 долярів.

БАГАТІ АМЕРИКАНСЬКІ РОДИНИ.

ВАШИНҐТОН. — На основі статистичних обчислень виходить що найбагатшою американською родиною є родина Форда. Вона має майна на 625 міліонів долярів. Всі уділи компанії Форда є в руках родини. Більшість уділів має старий Форд. Другою родиною є Дюпонта з 573 міліонами майна. Третя Рокефелера, що має не цілих 400 міліонів. Четверта Малона, що приблизно має стільки само.

ЯКІ РОДИНИ ДАЮТЬ ДІТЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — По двох роках дослідів комісія національного плянування ствердила, що американські багатші родини дають дуже мало дітей. Не можна новими ґенераціями заступити навіть тих, що вимирають. По містах найвищий відсоток дітей дають діти родин, що є на удержанні „Доблю Пі Ей". Це нездорове явище, ствердила згадана комісія. Багатші родини повинні давати більше дітей. Та вони ставлять більші вимоги до життя і хочуть, щоб їх діти жили щонайменше в таких вигодах, як вони. Коли не мають тої певности, не хочуть мати дітей.

16 МІЛІОНІВ МОЛОДИХ ЧОЛОВІКІВ РЕҐІСТРУЄТЬСЯ ДО ВІЙСЬКА

Минулого втірка, 16. жовтня ц. р., перший раз в історії Америки переведено примусову військову бранку. Поверх 16 міліонів чоловіків в віці від скінчених 21 літ до нескінчених 36 примусово мусіли записатись до бранки. В самім Ню Йорку записалось поверх міліон сто тисяч. Їх вписувало 712 реґістраційних пунктів, розміщених по ріжних публичних школах, та інших міських будинках.

ВИСЛІДИ ВИБОРЧОЇ РЕҐІСТРАЦІЇ

Пердвиборча реґістрація цього разу побила в Ню Йорку всі попередні реґістрації. Цей раз записалось 400 тисяч реґістрантів більше, ніж останнього разу, що теж був рекордовий. Тепер записалось три міліони і триста тисяч. За обчисленнями населення Ню Йорку не могло зрости на стільки. Лиш коло сто тисяч реґістрантів могло бути більше, ніж останніх президентських виборів. Колиж записалось 400 тисяч більше, це є доказом великого громадянського зацікавлення виборами. Всі люди здають собі з цього справу, що ці вибори важні і вони матимуть безпосередний вплив на кожного громадянина зокрема. Слідний великий зріст реґістрантів серед жінок. Назагал зареґіструвалось поверх 90% громадян, уповноважнених до голосування.

ВИЛКІ ПРО ВІЙСЬКОВУ РЕҐІСТРАЦІЮ

Вендел Вилкі, републиканський президентський кандидат, виголосив промову і в ній сказав, що завданням уряду є тепер подбати, щоб новобранці дістали в армії належну опіку та належне виховання. А опісля, коли вони будуть вертати з армії до цивільного заняття уряд повинен подбати, щоб вони дістали належне заняття та могли влаштовуватись до приличного родинного життя.

ЗНИЩИТИ СКЛАДИ І РАФІНЕРІЇ НАФТИ — ГОЛОВНА ЦІЛЬ БРИТІЙСЬКИХ ЛЕТУНІВ

Хоч як дуже бажалиб британці, щоб кожного дня була бомбардована німецька столиця, то воєнний комунікат, згадуючи за шкоди, нанесені Берлінови, підкреслює, що британському воєнному командуванню залежить на чімсь іншім. А це на тому, щоб можливо якнайскорше винищити німцям склади ґазоліни та понищити фабрики, що виробляють штучну ґазоліну. Ось так треба глядіти на бомбардування таких німецьких міст як Штетин, Маґдебурґ, Майсбурґ і т. д. Останній британський комунікат звертає особливу увагу на шкоду, завдану фабриці штучної ґазоліни в Поліц, біля Штетиту, яка видає річно до міліона метричних тон палива, потрібного для моторів.

БІЛЬШЕ ЗУЖИВАЄ НІЖ ДІСТАЄ І ДОБУВАЄ

Це так є з Німеччиною щодо ґазоліни, згідно з британськими обчисленнями. Тому і зрозуміле, чому Велика Британія кладе таку велику вагу на те, щоб нищити німецькі запаси ґазоліни.

ВИСЕЛЮЮТЬ ДІТИ З БЕРЛІНА

Постійні бомбардування німецької столиці британськими летунами заставили німецький уряд до виселювання дітвори з Берліна на великі розміри, що вже почалося.

БРИТІЙСЬКА МОРСЬКА ПОБІДА

Так виглядає морська битва на Середземному морі близько Сицилії, згідно з тим, що подає британський воєнний комунікат. Іде тут про італійське звідомлення, що донесло про „велику італійську побіду", підчас якої мав бути затоплений один британський кружляк, поємности 7,000 тон, а два інші воєнні кораблі тяжко ушкоджені. Британський звіт згадує за дві битви, підчас яких затоплено минулої суботи три італійські контрторпедовці, при чому британський кружляк Аякс зістав дещо ушкоджений.

НЕ ПОДАЄ БРИТІЙСЬКИХ ЗАМІРІВ

ЛОНДОН. — Британський премієр Чорчіл відмовився давати в парляменті вияснення щодо воєнних цілей Великої Британії. Заявив, що іде в першу чергу про те, щоб Анґлія виграла війну і вдержалась як імперія. Тому вона може говорити тепер про воєнні цілі тільки загально, бо на інше ще не прийшов час.

АНҐЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР ВЕРТАЄ ДО ДОМУ

ВАШИНҐТОН. — Анґлійський амбасадор лорд Лотіен, який пару тижнів тому вже мав їхати на якийсь час до дому, але зупинився внаслідок напруження на Далекому Сході, тепер пускається в дорогу до Лондону. Бо, за його словами, положення на Далекому Сході тепер настільки відпружене, що без нього тут амбасада обійдеться. Його поїздка має звичайний урядовий характер. Що певного часу домашне міністерство закордонних справ покликає своїх амбасадорів до зложення звітів.

У СОБОРІ СВ. ПАВЛА В ЛОНДОНІ
як на нього впала німецька бомба.

СОВЄТИ ГРОМАДЯТЬ ДАЛІ ВІЙСЬКО НАД РУМУНСЬКОЮ ГРАНИЦЕЮ

ЛОНДОН. — Британська пресова аґенція Райтера подає, що советські війська ввійшли до Румунії. Та на те нема потвердження з інших джерел. Зокрема не потверджують того американські пресові аґенції. Зате є цілком певне, що Совєти вже згромадили над румунською границею до 150,000 війська, яке збільшують з кожним днем, ніби в цілях відбуття „осінних маневрів".

РУМУНІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ.

БУКАРЕШТ. — Урядово подають, що на румунській території нема ніякого советського війська.

БЕРЛІН ЗАПЕВНЯЄ, ЩО Є ЗГОДА З СОВЄТАМИ.

БЕРЛІН. — „Фелькішер Беобахтер", що є властиво урядовим націстівським органом, пише, що це Анґлія пускає в світ вісти, що відносини між Німеччиною і Совєтами погіршились, чи навіть дуже напружені. Часопис стверджує, що від часу заключення советсько-німецького договору не сталося нічого такого, що моглоб попсувати щирі відносини між Совєтами і Німеччиною. Навпаки є по обидвох сторонах далі сильне бажання, щоб жити в згоді. Те бажання тепер ще сильніше, ніж було передше.

СОВЄТИ НІЧОГО НЕ ЗНАЛИ.

МОСКВА. — З того, що подає советська пресова аґенція, виходить, що Совєти нічого не знали про те, що Німеччина рішилась вислати до Румунії свої військові частини. Данська ґазета подала, що Совєти були про це своєчасно повідомлені. Навязуючи до того, що подала данська ґазета, советська пресова аґенція стверджує, що те, що подала данська ґазета не відповідає дійсности.

ВЕРНУВ, ЩОБ „ВИЯСНИТИ".

МОСКВА. — Прибув до Москви німецький амбасадор фон Шуленбурґ, що був на „відпустці" весь той час, коли діялися на Балкані ріжні зміни, зокрема зміни в Румунії, включно до обсади цього краю німецькими військами. Тепер треба буде німецькому амбасадорові те все якось вияснити. Та перша його функція була влаштування вечері в честь японського амбасадора Тоґи, що покидає Совєти і вертає до Токійо.

СКРІПЛЯЮТЬ ВІЙСЬКОВУ КАРНІСТЬ.

МОСКВА. — Тепер має бути заведена в червоній армії ще більша карність ніж в арміях, де панує „клясовий гнет". Таке заповів маршал Тимошенко. Вводяться нові гострі кари за найменше нарушення дисципліни. Вояки будуть мусіти тепер здоровити старшин на давний царський лад. Введено новий рід провин, яких досі не було, а за які тепер треба буде відповідати перед воєнним судом.

СОВЄТСЬКО-ТУРЕЦЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

СОФІЯ. — Приятелі Совєтів подають до відома, що мають певні відомости, що між Совєтами і Туреччиною іде до заключення договору про взаїмну воєнну допомогу. Далі говорять, що те, що Совєти громадять військо над Чорним морем є у звязку з евентуальною турецько-советською угодою.

НІМЕЦЬКІ ПОВЗИ В РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ. — Прибуло 300 німецьких повзів до Ґалацу, румунської дунайської пристані. Є це місце, напроти якого, по советському боці, Совєти згромаджують більші військові сили.

НЕ ЗАБИРАЮТЬ МОЛОДИХ.

БУКАРЕШТ. — Застановляються подекуди над тим, що це за причина, що німці забрали з Басарабії самих старих людей, а молодих німців лишили. Як відомо, Совєти не дали згоди на продовження евакуації німців з Басарабії поза день 15. листопада.

НІМЕЧЧИНА ГОТУЄ ПОХІД НА СХІД.

БІЛГОРОД. — Такої думки є американський кореспондент, що розмовляв з деякими югославськими офіцирами. Усе те, що тепер діється в Румунії є тільки підготовкою до цеї акції, що буде звернена проти Совєтів. Та невтральні знавці є того переконання, що Німеччина зробила це тепер тільки тому, щоби не дати себе заскочити советсько-британській спілці. Але й вони тої думки, що Німеччина піде на схід, але аж на весну, а не тепер.

ХОРОНЯТЬ НАФТУ.

РИМ. — Так вияснюють в Італії німецькі військові частини в Румунії. І заповідають, що румунська нафта мусить стати теж і власністю тих, що її не мають на своїй землі.

ПРОТИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ІТАЛІЯ. — Японія, Німеччина і Італія можуть згодом звернутись проти Злучених Держав. Таким відгрожується італійська преса, підкреслюючи, що ті держави є проти-британські, а не проти-американські. Далі пишеться у тій пресі, що якщо Японія порозуміється з Совєтами, до чого іде, то тоді Анґлія і Злучені Держави будуть безсилі супроти Японії.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати свое оголошення.

За оголошення редакція не відповідае.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОМИЛКА? ЗРОБІМ ЇЇ ЩЕРАЗ

В американськім книгарськім обігу появилася недавно ще одна книжка про замітну фіґуру американської політики, полковника Едварда М. Гавза. Цей полковник Гавз був довгі роки головним політичним дорадником президента Вудрова Вилсона. Йому приписують головні потягнення Вилсонівської політики, головно щодо створення нових держав в Европі. Тому й не диво, що про Гавза написано багато статтей і книжок. Автором нової книжки про цього Гавза є його довголітній приятель Артур Гавден Смит.

Про цю книжку написав критику відомий італійський ліберал, ґраф Карло Сфорза, і, як це часто буває, в своїй критиці дає нові причинки до подій, описаних у критикованій книжці. Цікавим для нас є один уступ критики, в котрій Сфорза оповідає про відвідини в домі полковника Гавза з приводу приїзду з Австралії відомого польського політика й піяніста Падеревського. Каже Сфорза, що в розмові бувший польський премієр признав, що для Польщі було би краще, якби вона була послухала порад про потребу удержання кращих відносин між усіми новими державами центральної Европи, а спеціяльно між Польщею й Чехословаччиною. Таке зближення, на думку Падеревського, було би кращою забезпекою проти небезпеки з боку німецького „походу на схід". Каже Сфорза, що й полковник Гавз признав рацію цьому поглядові; і він бачив великі помилки версайського договору, хоча він він старався представити ці помилки за помилки пропущення.

Все це можна би вважати за прості спекуляції людей, як це кажуть, мудрих заднім умом, себто мудрих по шкоді. За спекуляції без ніякої практичної ваги для теперішности й майбутности. Та донесення про якусь угоду між еміґрантським урядом Польщі й еміґрантським урядом Чехословаччини дозволяють нам догадуватися, що тепер десь працюють заінтересовані люди над розбудовою заборола проти німецького „походу на схід" та що в цьому пляні першу ролю грає союз Польщі з Чехословаччиною. Подробиць цього пляну не подано, але, як можна догадатися, Чехословаччина й Польща певно обіцяли одна одній піддержувати себе взаїмно проти цеї німецької небезпеки, що недавно обявилася їм так реально. Що цей союз може означати для східних сусідів чехів і поляків, теж лише можемо догадуватися з того, що 19 міліонів поляків і 7 міліонів чехів певно не можуть себе вважати справними заборолом проти 80 міліонів німців. З тої причини, поки не буде виразно сказано, яке відношення чехів і поляків до східних сусідів, ці сусіди, головно українці, мусять припускати, що це відношення остає те саме, яке було досі, себто відношення експанзії на непольські й нечеські території, без згоди або й проти згоди загарбаних народів. Що такі держави не можуть мати внутрішньої сили для спротиву проти одноцілої держави, розуміється само собою, але не для всіх: бо є видно люди, політики навіть, які признають помилки, а потім їх щераз повтаряють.

ПОТРІЙНИЙ СОЮЗ І МОСКОВЩИНА

Поза більшими і меншими несподіванками розвиток як военних так і політичних подій має свою льоґіку і свої закони. Змагання Західньої Европи до порозуміння з Московщиною діє нестримно далі. Розвиваючись в західнім напрямі війна втягнула у свій вир Італію, спричинила активну, хоч і не збройну участь Злучених Держав Америки по боці Великобританії і нарешті допровадила до заключення потрійного союзу.

Україну може цікавити ця подія перед усім остільки, оскільки вона впливатиме на внутрішнє і зовнішнє становище СССР. Вже при першім повідомленні про підписання потрійного союзу піднесла европейська преса питання, які наслідки матиме воно для московського уряду. „Правда" заявила розуміється поспішно, що становище СССР лишається без змін, що советська невтральність непорушна і т. і. Але вартість московських заяв відома. Заключення потрійного союзу викликало в Москві дуже мішані почуття. Оскільки цей союз означує поширення війни та її можливе перетворення в світову, він повинен, розуміється, москвинів тішити. Але втіха ця на тім властиво й кінчиться. Запевнення учасників нового союзу, що він має виключно оборончий характер і не спрямований проти якоїсь держави, можуть москвинів дуже мало заспокоїти. Не більше того може їх потішити й пакт ненападу з Японією, бо в Москві вартість пактів цього роду знають дуже добре.

За визнання „нового ладу" в Европі дістала Московщина величезні простори поміж Балтійським і Чорним морем з 23 міліонами, після її власного обчислення справді, нових невільників. За визнання „нового ладу" на Далекім Сході, Московщина не дістане мабуть нічого. Як так станеться, то це буде поразка.

Щоб змірити політичну поразку Московщини, досить переглянути советську пресу останніх тижнів вересня. Вона була гостро ворожа супроти Японії, глузувала з нового політичного ладу, утвореного урядом Коне, змальовувала найчорнішими барвами господарський стан і ціле внутрішнє становище Ніпону і підносила до неба мілітарні, політичні та інші перемоги уряду Чан-Кай-Чека. Головною окрасою вистави „Ленін, Сталін і Україна" в 1942 р. мали бути образи Самокіша, що унаглянювалиб московські „перемоги" над японцями біля озера Хасан. Їх доведеться очевидно тепер заховати, як деякі інші „перемоги" на Далекім Сході.

Незмінна ворожість до Японії була основою московської політики протягом останніх сорока років. Большевизм, як відомо, лише загострив японсько-московські відносини аж до численних збройних сутичок, що тривали до самого вибуху сучасної війни. Усе те тепер на Далекім Сході припинено раптом — звичайним рішенням міністрів закордонних справ в Берліні і Римі.

Перед цілим світом, а в першу чергу перед державами, що покладали ще якусь надію на московську інтервенцію в сучасній війні, задемонстровано в незвичайно драстичний спосіб **московську мілітарну і політичну неміч.** Доведено наявно, що червона армія на Далекім Сході варта не більше ніж у Фінляндії, що в світовій війні вона моглаб відограти не більшу ролю ніж в европейській. Писання берлінської і римської преси про „спільність інтересів" СССР з державами „осі" можуть в дуже малій мірі осолодити Москві заключення потрійного союзу. Найбільшим інтересом кожної держави є її власна сила й безпека. Колиж СССР власної сили мати не може наслідком ворожнечи поміж Московщиною та поневоленими націями, то його безпека може полягати лише у відносній немочі сусідів. Безпека СССР з заходу полягала в тім, що західні великодержави вирівнювали перед війною збройну силу Німеччини, а на сході Хіни обсорбували збройну силу Японії.

Внутрішні наслідки потрійного союзу для Московщини не кращі зовнішніх. „Спільність інтересів" з Німеччиною примушує московський уряд тримати міліонову армію на західнім кордоні, спеціяльно по поразці Франції. Припинюючиж допомогу Хінам мусить московський уряд тепер збільшити поважно й залоги на далеко-східних кордонах СССР. Гавкання на японських „самураїв" було в останнім часі єдиною потіхою советської преси і останньою дошкою гідности інтернаціонального большевизму. Тепер на це накладається каганець. А гавкати стало на „капіталістичні дерави", себто Великобританію та Америку, які намагаються втягнути ССС, до імперіялістичної війни", набридає і осмішує самий московський уряд!

Колиб в СССР існувала якась громадська думка, московському уряду не булоб легко зясувати раптове полишення традиційної ворожої політики супроти Японії, на яку витрачалось величезні засоби протягом десятків років, але московські імперіялісти не мають чого питати уряду, бо всі потрібні засоби витискається з чужонаціональних невільників, число яких поважно збільшилось. Але тих засобів вже не вистарчає властиво навіть на поточну данину Німеччині та збільшену обсаду західних кордонів. Советську господарку вже поважно здезорґанізовано. Цього не може заховати навіть сама советська преса, а збільшена оборона далекосхідних кордонів погіршить розуміється ще більше стан советської господарки.

Потрійний союз вимагає від Московщини збільшеної готовости, і то не тої, про яку так охоче розписується советська преса, щоб довести потребу сталого збільшення визиску, а справжньої готовости, якої московський уряд ніколи не мав і не може мати. Коли зусилля сучасної національної держави можна збільшувати майже безмежно, а в кожнім разі до нечуваного напруження всіх сил і засобів, то фактична мобілізація їх в СССР, державі, що живе виключно з невільницької праці переважно чужонаціонального населення, властиво взагалі неможлива, бо кожне збільшення визиску з одного боку, збільшує опір чужих націй, а з другого боку вимагає поширення коштовного бюрократичного апарату визиску і поневолення.

Це, що дійшло до потрійного союзу, розвіває всі байки про те, що Московщина моглаб боронитися проти якоїсь з европейських великодержав.

Запевнення „Правди" і „Ізвестій", що потрійний союз ані трохи не загрожує СССР, стоять в очевиднім противенстві до зле захованого страху їх самих і цілої советської преси. Очевидно, що інтерес Англії може вказувати на те, щоб рятувати Совети. Але так є, що кожна зовнішня спроба „рятувати" СССР може хіба тільки прискорити ліквідацію московської вязниці народів.

К. В.

Старинні Єгиптяни переводили анатомічні студії над людським тілом около 1600.р. перед Христом, але аж 3200 літ пізніше, щебто коло 1600. р. по Христі, набув чоловік поняття про те як кружить кров у людськім тілі.

ЩО ЖДЕ ФРАНЦІЮ?

(Голос канадійського часопису).

Торонтонський „Ґловб енд Мейн" пише, що, коли є ще на світі хтось такий наівний, що міг би думати, що з державами „Осі" можна заключити почесний мир, так хай перечитає те, що написано в півофіційнім італійськім часописі „Пополь ді Рома". Італійська преса, яка іде слідом таких партійних часописів як редаґовані Вірджінiом Ґайдою „Джіорнале д'Італія" і „Пополь ді Рома", старається приготовити публичну опінію до зміни в політиці „осі". Як тільки держави „осі" задумують натискати на малі держави, як це було з Чехо-Словаччиною, Румунією і Грецією, то тоді італійська преса розпочинає кампанію обезславлення, призначену на те, щоб впоїти в італійський нарід почуття ворожости до таких держав. Наслідком цього, коли в відповіднім часі падає удар, італійський нарід вважає такий удар радше вчинком справедливости ніж як там аґресії.

Останній такий напад „Пополь ді Рома" є вимірений проти французького уряду в Віші. „Вісь є трохи занепокоєна тим, що Французька Імперія починає тяготити в сторону Британії. Ось цього вживається на оправдання удару, зверненого проти людей, що становлять уряд у Віші. В освітленню „осі" ті люди є цілковито неспосібними володіти великою імперією. Непотрібно навіть говорити, що коли Гітлер заключав примиря з Францією, то він не мав найменшого наміру додержати навіть якоїсь частини умови. Та це завсіди було одною з головних напрямних політики „осі", щоб відразу не завдавати ніколи світови надто брутального удару. Північна Франція згідно з наміром „осі", призначена є на те, щоб стати німецьким протекторатом, південна Франція має припасти Мусолінієви як частина „фашистівської середземної імперії".

Уряд Петена використується для зложення на його плечі тягару цивільної (горожанської) регабілітації і для цілковитого розгромлення французького духа через позамикання до вязниць тих, що могли би боротись за свободу.

Коли це завдання буде близьке до завершення, німецький уряд здусить уряд Петена і наставить явний націвський режім. До цього вибереться старанно хвилю, що припаде водночас з повною демобілізацією французьких мілітарних сил і підприйметься відповідні середники, щоб незанята Франція не була в можности ставити успішний спротив.

Нещасливим трапом є ще кількох впливових людей на цім континенті, включаючи до них суддю Сорвейора в Квебеку і полковника Линдберга в Злучених Державах, які висказали переконання, що маршал Петен розпочав ведення мирових переговорів, щоб Франції дати нагоду, відновити свою великодержавність. Є також люди, що стараються доказати, що є можливою річчю жити на тім світі з Німеччиною як рівний з рівним, якщо тільки Німеччина розгромить Британську Імперію. Без огляду чи такі переконання диктує віра в дійсну гуманність німецького народу, чи їх висказується як забезпеку перед можливою німецькою побідою, вони є цілком фальшиві.

Нема підстави думати, що можливо вести якісь переговори з державами „осі" в тім переконанню, що умови договору будуть додержані. Кампанія, яку розпочала була італійська преса, вказує надто ясно на те, що в короткім часі Франція як держава перестане існувати, так довго, аж поки Велика Британія не віднесе повної побіди. До цього часу решта автономії, якою користується тепер Франція, буде знищена. Її місце займе чужа тиранія. — Ось таке заповідає Франції згаданий вище канадійський часопис.

ФРАНЦІЯ Й АНҐЛІЯ „ПОТРЕБУЮТЬ ОДНА ОДНУ"

Перед Канадійським Клюбом у Квебеку промовляв недавно канадійський ґенерал-ґубернатор ирл Етлон. У своїй промові він заявив, що для спільної справи охорони своїх свобід „ані анґлійці ані французи не можуть обійтися без духа ґеніїв обидвох народів":

Мусимо громадити наші інтелектуальні ресурси, говорив ирл Етлон, бо цеї війни не виграється, опираючись лиш на абстрактні прикмети. Мусимо мати відвагу, постанову й захоплення, але мусимо мати теж і розум (інтелект) тому, щоби наші моральні і матеріяльні сили не марнувались і не були надуживані.

Дальше казав він, що не треба забувати, що коли осягнеться побіду, то канадійці повинні подбати про те, щоб заключений мир був справедливий і довготривалий. А це осягнути, казав Етлон, буде дуже трудним завданням.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(60)

Очі його зустрілися в погляді з другими великими карими очима. Вдивившись у них, Жбурляй покмітив і заховану в них лагідну усмішку й отверте любування на нього, Павла Жбурляя, і збентежився, а зніяковівши, зашарівся, мов калина жаркая, й питаючи глянув на цікавого знов.

— Правду казали про тебе, пане-брате, деякі козаки з вашого куріня, — засміявся вже отверто незнайомий Павлові, молодий теж, братчик, — що наш дужий Жбурляй може ні з того, ні з сього зашарітися, як дівча.

Павло зовсім спаленів і розсердився раптом і сам на себе й на молодика.

— Звідки ти знаєш, що я Жбурляй, і хто такий ти сам, що, мов шпиг, підглядаєш за людиною? — гостро звернувся він до цікавого.

Той погасив під юнацьким чорним усом свою ухмилку й промовив:

— Та ти не дратуйся, пане-брате, бо вразити тебе я не хотів і не хочу. Я не шпиг, а такий самий братчик, як і ти, лише з іншого куріня, а звуть мене Зінько Хмель. Що ти дужий Павло Жбурляй, знаю бо чув, як старий лицар Граб, вернувшися з Канева, розповідав про твої пригоди батькові кошовому, а опріч того, ніхтож, як я, вписував тебе в наші реєстри.

Павло, поки він говорив, заспокоївся й опанував себе. Він пригадав, що й справді бачив мигцем цього козака між старшиною, як уперше став перед кошовим.

— То ти писар січовий? — спитав він його, вже без жадного збентеження, дивлячись йому в вічі.

Хмель засміявся.

— Та так щось... ніби привчаюся коло січових паперів ходити.

Дивився Жбурляй на молодого, як і він, братчика, й мимохіть почув до нього повагу, а що саме було в нім гідного поваги, не міг собою вбагнути. Щось було в нім таке, що він покмітив тільки в самого лише Сагайдачного, але щож?... Розпитувати докладно не годилося, тому він постановив собі якось довідатися від других, бо й те ще знав, що братчик ніколи сам невиявить своїх духових здібностей і звідки вони в нього, — навпаки, скорше приховає їх, щоб не визначатися, не підноситися над загальним рівнем духовим усього товариства. Такий був звичай. Ні значність роду, ні велика освіченість, ні надзвичайні здібності й хист у братчиків не були в пошані доти, доки не виявилися на ділі, а не на язиці тільки, тому всяк, хто хоч трохи обізнаний був із січовим ладом, прекладав над виявлення себе язиком — виявлення ділом.

— Стежив я за тобою, — говорив Хмель, — як ти закохано дивився на нашого гетьмана, думаючи якусь думу, й глибоко розумів, що в тебе в душі коїться. Адже ти ладен молитися на нього, — правда?

Павло здивовано поглянув на товариша, вже з самого питання й з того, як він висловив його, зрозумівши, що цей Зінько Хмель не простий собі козак із посполитих або міщан.

— Молитися? — перепитав. — Не знаю, але такої людини я ще не бачив... Не знаю, чи молитимусь на нього, чи ні, а що піду за нього в огонь і в воду, то це так, бо відчуваю, що він знає, що чинить, і не поведе під дурного хату.

— Маєш правду, Жбурляю, — відповів на це Хмель, — гетьман січовий Петро Конашевич-Сагайдачний належить до тих людей, що за бистрим розумом їхнім почуваєш себе на певній дорозі. Орел!... Кожному з нас лишається тільки виконувати без жадного опору й слухняно його накази. Та й не зтих він, що можуть стерпіти, особливо за походу, якийсь опір, і саме тому, що це взагалі розходиться із звичаєм військовим, коли над усім повинна бути одна воля — воля військового гетьмана, і тому, що, як ти зауважив, Сагайдачний знає, що чинить, а це вже кількакратно довів своїми звитягами й над турками, й над татарами, й над москалями. Та побачиш сам: за кілька днів будемо під Очаковом, де зібралася на нас ціла громада турецьких галер та сандалів.

Слухав Павло й усе більше впевнявся, що має діло, хоч і з молодою, але розумною, освіченою й бувалою людиною. Спало на думку давнє бажання розібратися в тих сумнівах, що бентежили душу його ще з Канева, що на них сам він не міг знайти відповіді, й які відкладав на слушний час. Величність ближчого наміру Сагайдачного цілком захопила, полонила його, а віра в те, що гетьман ліпше знає, що чинити треба для рідного краю, примусила Павла приховати свої сумніви й робити те, чого вимагало від нього його нове становище. Чомусь здалося йому, що саме тепер настав той слушний час, коли з ним розмовляє товариш, що, як видно з усього, багато знає й близький до гетьмана.

— Доводилось мені... — почав він несміливо й плутаючись трохи, — і в Каневі, та як і сюди їхав, думати про те, хто нам більший ворог... чи турки, що їх ми сливе ніколи й не бачимо на Україні, чи маґнати, що панують над нами разом із своїми посіпаками, жидами. Тиж знаєш, пане-брате, яково живеться нашому людові під маґнатами... Ще як польний говорив до січовиків у Каневі, закликаючи їх до війни з турками, то я собі думав: хіба нас турки гноблять, хіба вони нами поневіряють? Вороги найбільші наші — маґнати, а коли турки збираються їх бити, то й нехай бють, чогож нашим козакам іти накладати головами, обороняти від загибелі нашого ворога? Щоб він зміцнів та ще дужче напосів на нас?... Коли я їхав з Канева до Чути, щоб там зустрітися з січовиками, то мусів оборонити наших людей від гайдуків пана Потоцького, що били їх канчуками за втечу від нелюдського життя в пана... І це, кажуть, скрізь так, по всій Україні... Колиб я не був певний, що наш гетьман ліпше від нас знає, з ким нам треба битися, то кинув би Запоріжжя й пішов би шукати правди десь інде... А ти, пане-брате, якої про це думки?...

Хмель уважно слухав і дивився, дивуючись, на молодого велетня, що так легко давав собі раду з дужими напасниками і водночас був такий безпорадний у боротьбі з своїми думками і сумнівами. Але не признати слушности цим, важким, як колоди, та невкладистим думкам канівського колишнього міщуха, він не міг.

— Твоя правда, дорогий Жбурляю, — відповів він по хвилі Павлові, — і не сам ти тільки доглупався до неї. Були такі, що так само думали, як і ти, та й не тільки думали, а людно й оружно повставали на панъство. Тиж чув, мабуть, про повстання славного лицаря Наливайка Северина?

(Дальше буде).

З ДНЯ

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ЖЕРТВЕННІСТЬ.

В своїй радієвій промові, виголошеній минулої неділі, президент Рузвелт закликав американців до жертвенности на ріжні добродійні цілі. Він дослівно сказав:

„Події за границею перестерегли нас, що нам потрібно не лиш лікарів і повзів, кораблів і гармат. Вони перестерегли нас про потребу завзяття і жертвенности, відвагти і посвяти та всіх тих невидимих речей, які складаються на мораль нації".

Президент не вичисляв по імені тих цілей, на які повинні складати люде гроші. Він також не говорив, як ті гроші будуть зужиті. Він лиш закликав до жертвенности. Бо вже сама охота жертвенности скріпляє мораль нації, говорив він.

НАША ЖЕРТВЕННІСТЬ.

Точнісько такий самий підхід до жертвенности був у нас впродовж довгих передвоєнних літ нашої суспільної праці в Америці. І ми виходили зо заложення, що давання жертви на якусь добродійну ціль, помагає не лиш самій цілі, але морально помагає самому жертводавцеві. Зложення жертви на якусь ціль розбуджує в чоловіці ідеалістичні, несебелюбні прикмети. Робить його шляхотнішим. Дає йому приємне почуття, що ось він своєю лептою причиняється до великого діла.

З тих мотивів ми закликали нашу суспільність в Америці до жертв на ріжні тутешні і старокраєві потреби, на Рідну Школу, інвалідів, політичних вязнів, Просвіту, народні доми, визвольну боротьбу. Подібно як президент Рузвелт, ми також були того переконання, що людина, яка дає свою лепту на якусь шляхотну несебелюбну ціль під моральним оглядом є далеко кращою суспільною одиницею ніж людина, що поза себелюбні справи не хоче нічого знати. Така жертвенна людина, хочби складала жертви на чисто европейські цілі, є далеко кращим американцем ніж роджений американець, якого серце замкнено на чужі терпіння.

ЗУЖИВАННЯ ЖЕРТВ.

Зрозуміло, що жертви зібрані в той спосіб повинні дійсно бути обернені на корисну ціль і в ніякому разі не повинні стати для когось джерелом особистої наживи. Спроневірення жертв є великим суспільним злочином, тяжчим від крадежі приватного майна, бо тим спроневіренням ми огірчуємо жляхотних жертвенних людей, які приходять до заключення, що „не варт на світі бути добрим".

З тих мотивів ми дивились добре, куди ці гроші йдуть. Переконавшись, що наші жертви з Америки йдуть у руки відповідальних людей, які в краю, чи за границею, роблять корисну роботу, ми тим задоволялись і в дальші подробиці не входили. Ми вірили, що ті жертви будуть зужиті в таким самім дусі гуманности і патріотизму, в якім вони були збирані. І ця наша віра була оправдана.

НАТИСК НА ЖЕРТВЕННІСТЬ.

Та проте ми таки клали натиск на саму чесноту жертвенности. На друге місце ставили ми розрахунки: скільки за ті сотки, чи тисячі долярів зробить у старім краю Рідна Школа, інваліди, Просвіта, провідники визвольної боротьби? На першім місці була в нас радість, що ось кожний доляр представляє собою якогось чесного і шляхотного громадянина, представляє його гарне і братолюбне почуття.

Десять, двацять, чи трицять тисяч долярів у рік на ріжні добродійні цілі означали для нас стількиж, або й більше, шляхотних одиниць серед нашої суспільности в Америці, які думають не лиш про свою вигоду, але й про життя інших; які співчувають з терпіннями інших. А співчуваючи з терпіннями інших підносять себе на вищий духовий щабель та творять ті невидимі речі, які, як говорив президент, складаються на мораль нації.

ЗАТРОЮВАННЯ.

І колиб нам нині навіть хто доказав, що не всі ті гроші були зужиті якслід, (чого одначе досі не було!) ми проте не жалувалиб нашої роботи. Ця робота і тоді фактично не пропалаб, бо принеслаб гарні наслідки в серцях самої нашої тутешньої суспільности. Всі ми сповнили якслід те, що належало до нас. Колиж хтось інший не сповнив своїх обовязків — не нас за це винувати.

Маючи на увазі моральне скріплення нашої суспільности шляхом жертвенности, ми так гостро осуджували тих, які кидали безпідставні підозріння на збіркову акцію, стараючись всіма силами закинути в душу загалу сумнів, чи ті жертви є зуживані якслід. Ці закиди, майже завжди не піддержувані доказами, шкодили не лиш тим цілям і організаціям, для яких ми збирали жертви, але завдавали (чи краще — моглиб були завдати, якби не наше протидіяння) ще більшої моральної шкоди нашій тутешній суспільності.

Деякі особи і ґурти ширили чутки про ріжні „спроневірювання" фондів з нерозуму. Знову інші робили це з виразною ціллю деморалізувати нашу суспільність. Вбільшості їх заходи не вдавались. Бо наш широкий загал інстиктово зрозумів, у чім міститься властива суть жертвенности.

Сплячі керманичі самоходів і троків є відповідальні за сто тисяч нещасливих випадків річно.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава „Довбуша".

Минулої неділі, 13. жовтня ц. р., Український Народний Театр і українська драматична студія, під управою Михайла Скоробогача, виставили драму з гуцульського життя п. н. „Довбуш". Драма оригінально написана Ю. Федьковичем, але її змінено дещо і приспособлено до сценічних вимог.

Висказуючи критичні завваги до цеї вистави, мусимо розріжнити дві речі: саму драму, за яку не відповідають, ні не беруть заслуг режисер та актори, і гру та постановку, за яку знов не відповідає автор, чи автори, драми.

Здається, що драма занадто упрощена. Через те вийшли дещо необґрунтовані ріжні дужові конфлікти, зокрема любов Довбуша до Тетяни та самогубство останньої. Також, на нашу думку, в слова Довбуша вставлено забагато декляративного патріотизму. Довбуш це постать примітивна, хоч з глибоким чуттям і симпатіями до покривдженого брата. Постать, що більше ділає ніж говорить. Його патріотизм стихійний, нескристалізований, напів свідомий. В згаданій штуці Довбуш виходить непридрно освідомлений.

Щодо гри, то вона випала дуже добре, коли взяти під увагу, що всі актори це непрофесійні, аматорські сили. Небияке завдання виконав п. Скоробогач підготовляючи для вистави цей, вбільшості сирий матеріял. У виставі глядачі завважили нову, свіжу іскру, новий запал до театрального мистецтва. Деякі сцени були виведені зо справжнім мистецтвом. Якби не певні недомагання в самій штуці, вистава булаб пройшла з великою мистецькою насолодою для глядачів, від початку до кінця. Якби не було, приявні вийшли задоволені зо штуки. Вони побачили щось нового, щось цікавого, відмінного від тої мізероти, яку з маленькими вийнками виставляє впродовж останніх кільканацять літ нюйорська українська аматорська сцена.

Перший крок талановитого молодого режисера п. М. Скоробогача треба уважати вповні вдачним. Дописала також публика, яка в числі коло тисячки, прийшла до просторої салі Вашингтон Ірвінґ Гайскул подивитись на цю штуку. Треба тут підкреслити і це, що публика поводилась культурно, бездоганно.

Костюми і декорації приладжені п. Бражником, додавали краси живим образам. Найкращим із тих образів був виведений опришками танець — аркан. Музика, написана М. Гайворонським для цеї штуки, вимагає окремої, фахової оцінки. Вистарчить тут сказати, що нові композиції М. Гайворонського, зладжені для цеї штуки, вдержані в чисто гуцульським стилю. Вони безсумніву стануть перлинами в нашій і в чужій музичній літературі. Їх бездоганно виконала маленька „орхестра", зложена з трьох музиканток: О. Ляхович, піяно; Ф. Доріс, скрипка; М. Морелла, чельо.

Вертаючи щераз до самої гри акторів: всі головніші ролі були виведені менше більше на однім мистецькім рівні. Д. Дмитренко, що грав ролю Довбуша, вивязався бездоганно, а навіть у першій сцені з Бжозовським, захопливо. Зовсім добре вивязалась зо своїх двох коротких виступів пані А. Гладун, в ролі матери Довбуша. Добре грали також: Я. Мірус, в ролі Бжозовського, І. Петраш, в ролі мандатора, М. Михайло в ролі Гната. (Останій на нашу думку, із всіх дав найвиразнішого типа). Добре відограли свої коротенькі ролі М. Люба, в ролі Тетяни і всі інші. Але сама штука не дала їм змоги якслід розвинути гри. Найслабше випали хорові точки. Хористи були непевні себе.

В друкованій програмі з „Довбуша" знаходимо такий короткий заклик до української суспільности від заряду новозорґанізованого театру:

„Цією драмою, Український Народний Театр і Драматична Студія приступають до тяжкої праці виведення на широкий шлях української сценічної штуки. Ми знаємо, що шлях цей тернистий. Багато сил і праці треба покласти, щоб показати широкому загалові правдиве українське життя, українські звичаї та обичаї, без ріжних чужих домішок. Ми глибоко віримо, що українське серце бється лише в українських грудях та що нашу гру можуть правдиво віддати лиш українські сили. Тому всі наші артисти, вірніше кажучи, аматори, є лише українські. Ми знаємо, що нам треба ще багато працювати та вчитися, щоб добре вивести песу. Ми це все робимо".

Ці скромні вискази про себе самих вказують, що артисти, чи аматори, свідомі своїх додатних і відемних сторін. Додатні сторони вони удосконалюють, а відемних визбуваються. З боку української широкої публики вони повинні дістати дальшу таку піддержку, яку дістали першого разу.

Е. Л.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГЕМТРАМК, МІШ. — Три квартальні збори від. 20. Тов. „Згода" відбудуться в неділю, 20. жовтня, в 1.30 пополудні в Укр. Хаті 2240 Grayling. Проситься все членство а особливо молодь прибути на ці збори. Вже літний сезон скінчився і варто було би взятися до праці.— Йосафат Прихідко, рекорд. секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42. відбудуться в неділю, 20. жовтня, в год. 2. пополудні в льокали У. Н. Дому, 237 Hope Ave., Пасейк. Всіх членів проситься зійтись точно на означений час. — П. Головачук, фін. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Треті квартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 117., відбудуться в суботу, 19. жовтня, в год. 8. ввечір в салі 30 Іст 7. вулиця. Проситься всіх членів прибути на збори. — Гр. Стефанишин, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОЦІНКА ЗАСЛУГ ПРИЛЮДНОГО УРЯДОВЦЯ.

З нагоди передвиборчої кампанії в Америці підносяться найріжнородніші закиди проти тих кандидатів, що вже справували якийсь уряд. Чуємо між іншим закиди на адресу кандидата на президента, що був досі президентом. При оцінюванні таких закидів треба поступати дуже обережно, як хто хоче бути справедливим. Треба брати під увагу трудноші, які стрічає високий урядовець на своїому становищі.

Тепер часто чуємо, що цей або той урядовець, чи президент, не зробили цього, не довершили того, не виконали тамтого. А тут треба подумати: В Америці понад 130 міліонів населення. Кожен щось думає, щось діє. Багато людей добрих, багато злих. Кількох то є дармоїдів, що загалом не хочуть працювати, а промишляють, як жити чужим коштом? Є навіть неправні організації, що хочуть загорнути в свої руки провід не лише по громадах, але по цілих повітах та стейтах. Скільки багатих людей, головно підприємців, що хочуть правити краєм на свою користь! Навіть і робітничі організації ведуть між собою боротьбу, а деякі стоять під приказами комуністичних диктаторів. І всі ті організації, одиниці, чи ґрупи кажуть, що вони „правдиві американці" і їм належиться провід.

З такими людьми треба давати собі раду, щоб не допустити до відкритого бунту або саботажу. Тут не поможе сказати, що президентом повинен бути справедливий чоловік. Не кожен справедливий чоловік вміє дати собі раду серед таких відносин, де кожна людина має свободу діяння, говорення, писання. Тут не вистарчає навіть і великий розум. До розуму треба ще досвіду. Тут іде про добро й життя 130,000,000 людей. Цеж час війни. Кожен необережний крок може принести небезпеку останній вільній і незалежній державі, що живе в мирі. Тому зріло думаючі люди повинні взяти під розвагу всі ці обставини з нагоди наближаючихся виборів, заки рішаться на кого голосувати.

С. Д.

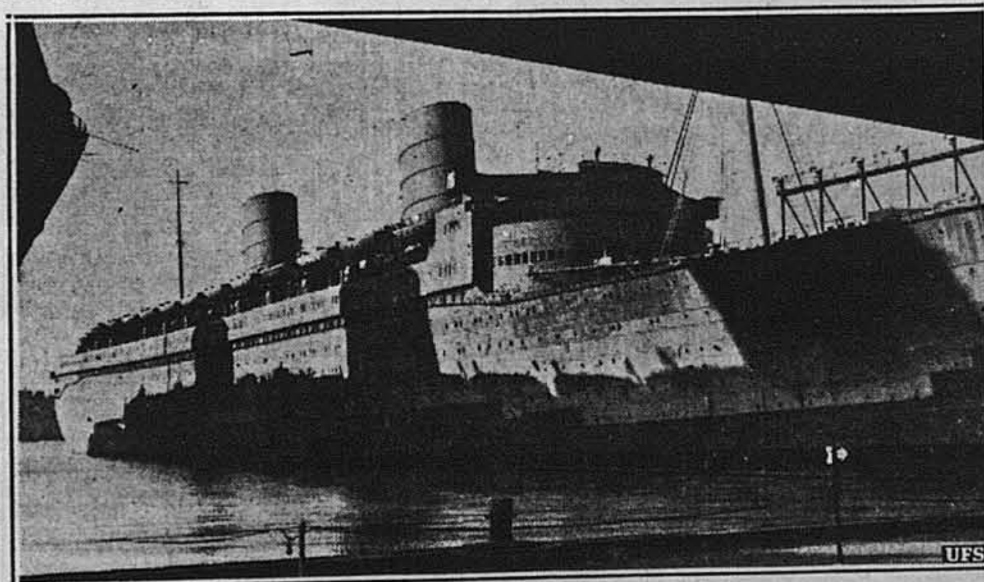

ДЛЯ ЛЕТУНІВ. — Нові шкла для літаків виробляє Америкен Оптикел Ко. Ці шкла абсорбують небезпечне проміння.

ІДЕ КУДИСЬ? — Набравши свіжої ярини, й американського пива й топлива, англійський великан-корабель „Квін Елизабет" збирається кудись виїзджати з нюйорського порту. На світлині, на нього падає тінь французького корабля „Нормандї", що стоїть попри нього в нюйорському порті.

ПОХОРОН ОСИПА СІЛЕЦЬКОГО

Похорон бл. п. Осипа Сілецького, довголітнього робітника „Свободи", що помер у понеділок, відбудеться в пятницю, 18. жовтня, в 9. год. рано з дому жалоби, 270 Hutton St., у Джерзи Сіти, Ню Джерзі, до укр. греко-катол. церкви св. Апп. Петра й Павла, ріг вулиць Сосекс і Грін, у Джерзи Сіти, на „Голі Крос Семетері" в Арлингтон, Ню Джерзі.

В. И. П.

БУКВАР РАДЯНСЬКОЇ ШКОЛИ

Принагідно попав мені в руки „Буквар" — Л. П. Деполовича, виданий фірмою „учвого педагогічного видавництва **„Рядянська Школа"** — 1939, ціна 80 копеек."...

Буквар обіймає 96 сторінок з багатьма ілюстраціями. На останній окладинці має напис: „затверджено НКО-УРСР".

Не буду псати про все, що є в тім букварі, про всі мудрощі, якими на Рядянщині кормлять тепер наших дітей, бо цих мудрощів там дуже багато і читаючих готов живіт розболіти.

Хочу тільки навести кілька цікавих уступів, з яких пізнати, яка там чудесна українізація, яка культура, який патріотизм, яка любов до всього, що своє. Тай наводжу це тільки тому, щоб дати відповідь тим, що хвалять „ясне сонічко зі всходу", що тішаться визволенням, яке приніс „Батько-Сталін". Ділюся тим з тими, що читаючи „У. Щ. Вісти", радіють, що всі українські землі пішли під Серп й Молот, під скиптр Кремлю-Москви.

Наведу в коротці, що є в Букварі. Звичайно з початку їдуть букви: а-о-е-у-с-м-т-л і т. д. Потім маємо повно імен, та таких чудернацьких, що годі зорієнтуватися, звідки їх взято, з якої енциклопедії. Є там такі імена: Ала, Ната, Мура, Сара, Шура, Сімо, Сашко, Вова, Толя і т. д.

На третій сторні представлена школа, в якій сидять діти, а ннад ними на стіні висять образи: Леніна й Сталіна. На стороні 41 знова ці два образи, але побільшені, а під ними такий вірш:

„От Ленін і Сталін,
От наші рідні,
Ми діти Леніна і Сталіна.
З нас росте хороша зміна".

На стороні 46. такий віршик:

Лани були у панів.
Наші ниви були малі.
Хліба у нас було мало.
За хліб робили на панів.
Робити було важко.
Машин не було. Лише серп та коса".

На стороні 47. такий вірш:

„Тепер панів нема.
У нас колгоспи.
Усі лани колгоспам.
У нас на ланах машини.
Робимо ударно. Ривемо заможно".

А далі сторона 49:

„Багато у нас нових заводів,
Робимо паровози, літаки,
Робимо сівалки, жотки, трактори,
Робимо ударно, живемо заможно".

Про Україну нема згадки ніде, а тільки на стороні 90, під образом Микити Сергійовича Хрущов-а, є таке:

„Рядянська Україна.
Цвіте й міцніє Рядянська Україна.
Весело гудуть нові заводи, фабрики...
Земля дає нечувані врожаї.
Заможно й радісно живуть у нас трудящі.
Нове життя дала нам партія большевиків, партія Леніна - Сталіна."...

І є тільки один віршик Шевченка:

Тихесенько вітер віє; степи лани мріють;
Між ярами над ставами верби зеленіють.
Сади рясні похилились; тополі по волі
Стоять собі, мов сторожа, розмовляють з полем".

На стороні 74. під знимкою червоної армії, з командантом на чолі, пишеться так:

Червона Армія.
Червона Армія береже кордони Рядянського Союзу.
Вождь Червоної Армії — маршал Ворошилов. Усі трудящі люблять свою рідну Червону Армію і її вождя.
Країна Рад бажає миру. Колиж вороги посміють напасти, наша армія дасть рішучу відсіч. Увесь наш нарід стане на захист своєї батьківщини".

А далі сторона 75:

Усі трудящі нашого Союзу радісно святкують день Великої Жовтневої Соціялістичної Революції, яка дала їм нове щасливе життя".

На сторні 76., під фотографією Леніна є напис: Володимир Ільїч Ленін. А далі пишеться таке:

Володимир Ільїч Ленін — наш вождь, учитель і друг.
Трудящі всього світу люблять Леніна, памятають і виконують його заповіти.
Ленін дуже любив дітей і заповів їм учитись, учитись, учитись.

На стороні 77. є фотографія Сталіна з написю:

Йосиф Віссаріонович Сталін — наш вождь, учитель і друг.
Він дав нашій країні нове, радісне життя.
Сталін - вождь партії большевиків.
Він вождь робітників усього світу.
Сталін дуже любить дітей і дбає, щоб їм щасливо жилось.
Усі діти дуже люблять свого рідного Сталіна"...

На стороні 86, є віршик під наголовком: **„Найкраще імя"** Він звучить:

Вище гір високих, вище рік широких — дороге імя.
Знають всі на світі — і дорослі й діти — дороге імя.
І дійці червоні в бойовім загоні — шепчуть це імя.
Це імя палає на ясних знаменах.
Це імення — Ленін — знає вся земля".

На стороні 95, є фотографійка Сталіна з дитиною на руках, а під образком таке:

„Про всіх"
Всі ми весело зростали, наче квітоньки в росі.
Всіх нас дуже любить Сталін, й його ми любим всі.
І як він, такий веселий, у Кремлі приймав гостей,
Він узяв на руки Гелю, а згадав про всіх дітей....

Оце й факти про мудрощі московської школи в українській мові. Колись, коли то нас вчили в Австрії, що „Наш цісар називається Франц Йосиф, а цісарева Єлисавета", то таки не було нічого подібного до того сервілізму, яким віє зо совєтсько-українського Букваря. Нема там України й її духа, а є тільки чолобитні Сталінови й Ленінови. Є божки, до яких українським дітям кажуть молитись. І нема згадки про церкву й Бога. Нема описів рідної України, рідних степів, рік, піль, гаїв цвитучих, пташків щебетучих. Є тільки: заводи, заводи і колгоспи.

Нема згадки за Київ, але є за Москву і Кремлін. І за такий Буквар кажуть українським батькам платити 80 копійок!

Буквар не знає України, а тільки Рядянський Союз і вожда Сталіна.

Якож будучність України? Така, яка її молодь! А які будуть діти? Такі, якими Сталін хоче їх мати. Бо чогож можна сподіватися з дітей, годованих такою отруєю? Що з них виросте? Хто їм розкаже про могили українських героїв?

Ось отакі безнадійні думки приходять на голову, коли читається цей Буквар. Та проте не хочеться вірити, щоб така наука могла ввійти у душу української дитини, щоб вона могла знищити українського духа і українську славну традицію.

Всякі московські Грозні, Петри, Катерини, Николюшки не вбили цього духа, то не вбє його і Сталін. Не вічна тьма московська. Чим більше буде вона відатися в тіло й душу українського селянина, тим скорше він стрясе всім тілом й обтрясеться з неї.

А хто тут сміє тішитись ось такою московською культурою, той гірш Юди Іскаріота. Колись за часів царської Москви ми співали у відповідь таким Юдам таке: За зраду сухої діждетесь гиляки, рублі не поможуть цареві". А тепер повтаряється те саме. То й ті самі пісні треба нам співати!

Хто ще з наведеного з рядянського підручника не розуміє, яку то волю дає Москва Україні, той хіба аж тоді зрозуміє, коли йому випечуть на карку запеченим гаком знак Москви: серп й молот.

Ми, що живемо в Америці й як горжани цеї країни вірні її законам, ніколи не погодимося з владами диктаторів, а тим самим і з диктатурою Москви. Ми будемо все йти з Богом за Америку і Україну.

о. Степан Мусійчук,
Йонгставн, Огайо.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СТЕМФОРД, КОН. — Місячні збори Бр. Св. Арх. Михаїла, від. 350., відбудуться в неділю, 20. жовтня, в год. 4. пополудні в Церковній Гали, Greenwich Ave. Проситься членів і членкиць, місцевих і позамісцевих, прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглі вкладки, бо в противнім разі поступиться після статута. Проситься не забувати за нових членів, а старатися приєднувати до Батька У. Н. Союзу! — Василь Карий, предс.; Василь Блащук, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОН. — Збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в суботу, 19. жовтня, в Церковній Гали, 127 Парк ул., точно в 7. год. ввечер. Проситься усіх членів прибути начас. Довгуючі члени мусово заплатити свої належитости. — М. Сампара, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 347 відбудуться в Неділю, 20. жовтня, в годині 2. пополудні в гали де звичайно. Проситься всіх членів прийти на ті збори. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої довги. — М. Романюк, предс.; К. Глосницька, кас.; Г. Тимчій, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Місячні збори Тов. Подільська Січ, від. 8, відбудуться в неділю, 20. жовтня, в годині 2. пополудні, в салі Укр. Гор. Клюбу, 13 Washington st. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в неділю 20. жовтня, в год. 6. вечером, в Укр. Нар. Домі, 181 Фліт ул. На ті збори кожний член обовязково повинен прийти, бо є важні справи до рішення. Особливо звертається увагу довгуючим членам, щоби заплатили хоч частинно свою залеглу вкладку до Укр. Нар. Союзу і Тов. Січи, бо є дуже прикро старого члена тепер суспендувати, але іншої ради нема, як член навіть не може на збори явитись. Пов. Члени від. 170! Важна пригадка для нас усіх: кінчиться останній квартал в передконвенційнім році. Щоби був якийсь спомин для нашого відділу з тих трох місяців, посвятім хвилю часу для добра У. Нар. Союзу, а за це отримаєте нагороду з Укр. Нар. Союзу і з Тов. Січи, бо це є нашим членським обовязком довершити другу сотку членів нашого відділу. — Т. Наконечний, фінансовий секретар. 16 Sanford pl., Jersey City, N. J.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в пятницю, 18. жовтня, в домі де все відбуваються, в 7.30 вечером. Просимо членів прибути на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. — За уряд: Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

Французький Індо-Китай є понад одну третю більший від Франції, одначе його населення є на половину менше.

ВИРІБ АМУНІЦІЇ ПЕРЕВИСШИТЬ ВСІ СПОДІВАННЯ

РЕДЖАЙНА. Рік 1941 побачить продукцію вибухових матеріялів й амуніції в Канаді в такій скількости, яка перевисшить всяке сподівання, говорив Дост. Чарлес А. Доннінґ, голова Ради Военних Засобів, в розмові з репортерами в Реджайні, коли він приїхав був на кількадневний побут до Саскачевану.

„Нема сумніву", говорив він в справі пшениці, що „збільшена квота до вісім бушлів на акер значно помогла ситуації і безперечно розвязка цілої проблеми залежить від того як скоро мука й пшениця зможуть бути вислані з наших портів".

Австралійські лікарі викликали велике занепокоєння, заявивши, що понад 100,000 жінок в Австралії важать понад міру.

Машини до відкриття брехні вживають поліційні департаменти в 15 містах Злучених Держав.

ЛОНДОНСЬКИЙ ОМНІБУС, РОЗБИТИЙ НІМЕЦЬКИМИ ЛЕТУНАМИ.

ТАРЗАН, ч. 131. Таємні прикази.

Говко і Залім прилучились до дикунів, що разом з ними пустились на величезні лови на слонів.

Тимчасом Кейдо крутився недалеко вязничого табору. Тарзан завважив його в корчах.

Удаючи, що нічого не бачить, Тарзан почав муркотіти ніби сам до себе, а вдійсности він говорив мовою Кейда.

„Я показав тобі, де пасуться слони. Піди до них і сполоши їх до втечі ще заки надійдуть ловці.